

Vijesti

Proizvodnja mlijeka na društvenim gospodarstvima je u porastu

Prema podacima Saveznog zavoda za statistiku broj krava i steonih junica u 1957/61 stagnira od 2,5—2,7 milijuna. Za to vrijeme znatno se povećao broj krava i steonih junica na društvenim gospodarstvima od 71.808 na neko 200.000.

Proizvodnja mlijeka na društvenim gospodarstvima u spomenutom periodu utrostručila se od 118,7 mil. l u god. 1957. na 329,7 mil. l u god. 1961, a učešće društvenih gospodarstava u ukupnoj proizvodnji mlijeka od 5,64% u god. 1957. povećalo se na 13,05% u god. 1961. (inž. V. Miljković-Stočarstvo 1—2/1963).

Prema procjeni Saveznog zavoda za privredno planiranje smanjio se ukupan broj goveda u god. 1962. za 5%. Broj krava i steonih junica na društvenim gospodarstvima smanjio se čak za 23%. Učešće broja krava i steonih junica u god. 1962. na društvenim gospodarstvima iznosilo je 7,2% od ukupnog broja. Proizvodnja mlijeka se ipak povećala na neko 400 mil. litara. U organiziranom otkupu društvena gospodarstva sudjelovala su s preko 50%.

Rekonstrukcija sladoledarne u Zagrebačkoj mljekari

Da bi Zagrebačka mljekara opskrbila kvalitetnim sladoledom domaće tržište i zadovoljila potrebe turizma izvršila je rekonstrukciju sladoledarne te je proširila, obnovila i u vlastitoj radionici izradila za to potrebne uređaje.

Tako je proširena hladnjača da se omogući skladištenje veće količine sladoleda. Ujedno su obnovljeni uređaji za hlađenje da bi se osiguralo hlađenje na —25 do —30°C. Izrađen je u vlastitoj radionici uređaj za oblaganje sladoleda čokoladom i uređaj za kontinuirano otvaranje i pakovanje kesica. Povećan je broj kalupa za proizvodnju sladoleda i broj prodajnih konzervatora za daljnjih 50 kom. Izvršena je rekonstrukcija postojećih konzervatora proizvodnje LTH. Izrađene su u vlastitoj režiji 2 stacionarne i 4 transportne kamion-hladnjače. Radi se na automatizaciji pogona kupelji za smrzavanje sladoleda.

Osim standardnog sladoleda »tongo«, »snjeguljica« i »punč« ove godine stavit će se u promet i nove vrste sladoleda od badema, malina, jagoda i sl. i bit će obloženi čokoladom.

Proširit će se prodajna mreža sladoleda na Pulu, Zadar, Split, Dubrovnik i Banja Luku.

Kapacitet tako proširene obnovljene i uređene sladoledarne iznosit će 200.000 kom sladoleda na dan.

Tržište i cijene

Značajnosti tržišta mlijekom i mlječnim proizvodima u Sloveniji u god. 1962.

Tržište mlijekom kao najosnovnijom namirnicom u prehrani stanovništva nedvoumno zahtijeva praćenje i analiziranje pojava o kojima zavisi opskrba potrošača. Nažalost moramo ustanoviti da je malo zainteresiranih društvenih organizacija u Sloveniji, koje bi pratile proizvodnju, potrošnju i opskrbu sta-

novništva mlijekom i mlječnim proizvodima. Spomenuta činjenica je zato diktirala Poslovnom udruženju za mljekarstvo da ustanovljuje stanje tržišta mlijekom u LRS, te o tome povremeno upoznava javnost, odnosno stavlja nadležnim republičkim organima prijedloge za rješavanje problema koji prate proizvodnju, prerađu i opskrbu mlijekom.

Činjenica da je opseg proizvodnje mlijeka u god. 1962. bio manji nego god. 1961, dokazuje da se stočarstvo u Sloveniji preorijentalo. To preorijentiranje na tov trenutno nije u skladu s potrebama našeg tržišta. Ima više uzroka za spomenuto preorijentiranje. Među najvažnijima su svakako nepovoljni ekonomski uvjeti, koji nužno diktiraju promjene, posljedica kojih je nedovoljna opskrba tržišta mlijekom i odstupanje od petogodišnjeg prespektivnog plana.

Prema podacima Zavoda za privredno planiranje LRS, odjela za poljoprivredu, prošle godine proizvedeno je ukupno cca 400 mil. l mlijeka. Od toga na društvenom sektoru 44,2 mil. l (11%), a na individualnom sektoru cca 355,8 mil. l (89%). Ukupna proizvodnja mlijeka se u usporedbi s god. 1961. smanjila. Ta je činjenica tim značajnija, jer je u razdoblju od zadnjih pet godina proizvodnja mlijeka u stalnom porastu.

Osjetno se smanjuje proizvodnja mlijeka na individualnom sektoru. To je inače u skladu s perspektivnim razvojem društvene poljoprivredne proizvodnje; ipak bi morao društveni sektor brže nadoknaditi pad proizvodnje individualnog sektora, koji za proizvodnju mlijeka ne pokazuje dovoljno interesa, što je prije svega posljedica nerentabilnosti proizvodnje mlijeka.

Tržišne količine mlijeka, koje su s organiziranim otkupom preuzele mljekare u Sloveniji god. 1962., u prispodobi sa god. 1961. bile su:

God.	količ. otkuplj. mlijeka (mil. l)	indeks	otkup mlijeka na sektoru: društ. — PD individ. — PZ	
1961.	88,6	100	29,3	59,3
1962.	83,0	93,7	32,7	50,3

Podaci za god. 1962. nisu inače apsolutni, no ipak u biti ne odstupaju od izvršenog otkupa. Prema stvarnim podacima dobivenim od mljekarskih pogona otkupljeno je bilo ukupno 81.318.700 l mlijeka. Od te količine mljekare su otkupile od poljoprivrednih zadruga (indiv. sektor) 48.879.300 l, od društvenih poljoprivrednih dobara 32.439.400 l mlijeka. Osim toga otkupile su još 181.600 l vrhnja i to u prvom redu od individualnog sektora.

Smanjenje otkupa mlijeka za 6,3% nije od tolikog značenja kao činjenica da se otkup kod indiv. proizvođača smanjio za 15,2% a da se otkup na društvenim gospodarstvima povećao samo za 11,15%, što u usporedbi s porastom u god. 1961. (42,3%) iznosi svega 39,1%. To je inače opravdano, jer su u toj godini poljoprivredna dobra smanjenjem nisko produktivnih krava snizile broj muzara te tako povećale prosječnu godišnju proizvodnju mlijeka od 2.230 l (1961.) na 2.450 l po kravi. To kao i činjenica da se učešće poljoprivrednih dobara kod otkupa tržišnih količina povećava od 33% god. 1961. na 38,9% je svakako pozitivno, ipak potrebe tržišta radi spomenutih promjena nisu bile podmirene.

Spomenute činjenice nužno diktiraju što bržu intervenciju poljoprivrednih dobara pri opskrbi stanovništva mlijekom i mlječnim proizvodima. Povećana

tržna proizvodnja mlijeka na društvenim poljoprivrednim dobrima morala bi nužno diktirati i smanjenje proizvodnih troškova i istodobno povećati rentabilnost proizvodnje. Da se to postigne, potrebne su promjene sadašnjih tehnoloških, ekonomskih i organizatornih uvjeta.

Na tržištu mlijekom prošle godine bilo je promjena u otkupnim cijenama. Za 1 litru mlijeka s prosjekom od 3,72% masti polučena je cijena od 37,5 dinara. Mljekarski pogoni su plaćali mlijeko društvenim poljoprivrednim dobrima prosječno po 44,29 d/l, individualnim proizvođačima 32,2 d/l. Poljoprivredna su dobra dakle polučila za 4,8 d/l više otkupnu cijenu (bez premije), individualni pak proizvođači su za mlijeko fo sabiralište dobili 1,79 d/l više nego god. 1961. Otkupne cijene cjelokupne količine mlijeka otkupljenog od pojedinih mljekara kretale su se od 29,12 i 45 d litra.

Još značajnije su bile razlike u otkupnim cijenama mlijeka individualnog i društvenog sektora, koje su se kretale od 28 d (individualni sektor) i 47,5 d (poljoprivredna dobra bez premije). S obzirom na premiju od 15 d po l, koju je uspjelo zajamčiti većini poljoprivrednih dobara, možemo konstatirati da je maksimalno polučena razlika u otkupnoj cijeni bila 34,5 d l. Ta je razlika veća od prosječne otkupne cijene mlijeka otkupljenog od individualnog proizvođača. Stoga je i razumljivo da individualni proizvođači podi takovim uvjetima nisu više zainteresirani za daljnju tržišnu proizvodnju mlijeka. Takovo stanje uzrokuje brzo smanjenje prerade mlijeka u mlječne proizvode, koja je proizvodnja u Sloveniji u prisposobi s drugim republikama, trebala imati najpovoljnije uvjete.

Iz podataka sabranih kod Udruženja, mljekarski pogoni su plasirali na domaće tržište ukupno 33,4 mil. l konzumnog pasteriziranog mlijeka, što je za 4,5% manje od prodane količine u god. 1961. U Hrvatskoj su mljekare prodale 3,537.000 l konzumnog mlijeka (Rijeka, Zagreb). Znatno se povećao izvoz mlijeka u Italiju (Trst, Gorica), te je dostigao 4,726.000 l. U usporedbi s god. 1961. izvoz mlijeka povećao se za 36%, kod čega je vrijednost te količine mlijeka premašila 200 mil. d.

Osim prodaje pasteriziranog mlijeka 39,7 mil. l od organiziranog otkupa prerađeno je u mlječne proizvode. Količina prerađenog mlijeka je bila za 25% manja nego u god. 1961. To je prouzročilo, da prošle godina proizvodnja mlječnih proizvoda nikako nije pokrivala potrebe domaćeg tržišta. Istovremeno iz spomenutih razloga nije se mogao realizirati predviđeni izvoz sira. Iz naše Republike je bilo izvezeno u Italiju samo 4.084 kg ementalca i trapista i 7.970 kg topljenog sira u Gvineju.

Pomanjkanje mlječnih proizvoda na domaćem tržištu je diktiralo da su mljekare u LRS dokupile iz drugih republika 229 t maslaca i 127,5 t raznih vrsti sireva, dok su u druge republike prodale 71,8 t maslaca i 192 t sira. Najveći je bio pad proizvodnje maslaca, topljenog i mekih sireva. Proizvodnja mlječnih proizvoda god. 1962 bila je:

Vrst proizvoda	količina kg, l, t	indeks (1961=100)	prosj. prod. cij. mljek. d/kg, l
1. maslac (I i II kv.)	1,023.000 kg	82,2	844,2.— d
2. tvrdi i polutvrdi sirevi	1,461.800 „	101,6	—
ementalac	395.350 „	78,5	598.—

Vrst proizvoda	količina indeks		prosj. prod. cij. mljek. d/kg, l
	kg, l, t	(1961 = 100	
grojer	348.380	97	553.—
trapist	426.640	128	417—500.—
edamac	96.410	98,8	535.—
gouda	122.620	160	500.—
tolminski sir	64.370	93	490.—
parmezan	8.060	86,4	1.103.—
3. meki sirevi	53.800	87,2	(670.—)
4. topljeni sir	160.490	—	467 (138 k.)
5. svježi kravliji sir	316.570	99	136.—
6. vrhnje	395.100	l 111	410.—
7. jogurt	1.102.100	l 119,5	28 (0,25 l)
8. mlijeko u prahu	682.400	kg 87,7	450.—
9. mlječni sladoled	5.132.070	kom 196,7	21.—
10. kazein (za prodaju)	56.158	kg 71	(520.—)
11. kazeinska ljepila	469,9	t 107,3	507.—
12. jugolit	85	t 88,8	1.200.—

Osim tih mlječnih proizvoda mljekare su plasirale proizvođačima:

1,910.700 l obranog mlijeka	(à 7—20 d)
630.370 l stepke	(à 2—10 d)
2,800.000 l sirutke	(à 0,5—2 d)

Iz pregleda se vidi da se prerada mlijeka u pojedine mlječne proizvode smanjila u usporedbi s proizvodnjom u god. 1961. Najviše se smanjila proizvodnja maslaca, ementalca, mekog i topljenog sira. Uzroci tome su prije svega u manjim količinama otkupljenog mlijeka, visokim proizvodnim troškovima i određenim cijenama (maslac), manjim količinama »nesilažnog« mlijeka (ementalca) te smanjenom kvarenju sira (topljeni sir).

Cijene mlječnim proizvodima, po kojima su mljekare plasirale direktno na tržište, odnosno trgovačkim poduzećima, nisu se bitno povisile, iako su povišene otkupne cijene mlijeka. Maloprodajna cijena pasteriziranog mlijeka se je prošle godine povisila i u prosjeku dostigla 55,66 d za litru mlijeka u bocama, odnosno cca 48,20 d za ostalo mlijeko. Odobrenje povišenja cijena pasteriziranom mlijeku su mljekare dobile od nadležnih vlasti tek zadnjih mjeseci. Istovremeno su nekim mljekarama bile odobrene i više cijene mlječnim proizvodima.

Značajno za tržište mlijekom i mlječnim proizvodima bilo je i veliko odstupanje u cijenama istih proizvoda između pojedinih proizvođača (mljekara). Uzrok tome je prije svega u različitoj otkupnoj cijeni mlijeka, odobravanju cijena po nadležnoj vlasti te ostalih proizvodnih i tržišnih uvjeta. S takvom situacijom se okoristila prije svega malotrgovačka mreža. Potrošači su pak u pojedinim područjima bili time više ili manje pogođeni.

Tržište mlijekom je bilo prošle godine nedovoljno snabdjeveno, što ponovno dokazuje da je nužno potrebno prije svega donijeti odluke kojima bi se zajamčile dovoljne i redovite količine mlijeka, koje bi po kvaliteti odgovarale potrebama preradbene industrije. Da se to osnovno pitanje riješi, nužno je u Sloveniji promijeniti i ostale uvjete na području prerade i tržišta mlijekom.

Inž. Milan Hafner

Poslovno združenje za mlekarstvo
Ljubljana